Jigal Krant

De kosjere hamvraag **Jeruzalem**

Natuurlijk zeg je geen nee als 's lands grootste opinieweekblad je vraagt om een stuk te schrijven over culinair Jeruzalem. Maar wat heb ik me op de hals gehaald? Kan ik straks nog wel veilig over straat? Jeruzalem is een wespennest, óók als het over iets ogenschijnlijk onschuldigs gaat als eten en drinken.

Tel Aviv, dáár had ik wel raad mee geweten. Want de zusterstad van Barcelona, New York, Rio, Peking en Milaan (en nóg 22 weldenkende wereldsteden) is zo zwoel als Barcelona, zo wakker als New York, zo wulps als Rio, zo hardwerkend als Peking, zo modieus als Milaan en minstens zo lekker als alle vijf bij elkaar opgeteld. Daarnaast spelen in de trendsettende keukens van de stad geopolitiek en religie geen rol. Tel Aviv – door vriend en vijand getypeerd als vacuüm van (geveinsde) harmonie en (naïef) optimisme – is de verrukkelijkste stad die ik ken. Een plek bovendien waar niemand zich bekommert om de herkomst van choemoes of falafel. Ik hoor de Palestijnse uitbaters van mijn favoriete eettentjes in Jaffa althans nooit klagen over hun omvangrijke Joodse clientèle.

Helaas, het artikel moest echt over Jeruzalem gaan. Maar wat weet ik over de gastronomie van Abu Tor en al die andere oostelijke wijken, waar je ongetwijfeld onovertroffen *baklava*, *chalva* en *knafeh* kan krijgen? In *Jeroesjalajim* ben ik redelijk thuis, maar in *Al-Quds* ken ik de weg niet. Gelukkig had ik nog een uitnodiging liggen voor een barmitswafeest in Israël, net voor de deadline van het artikel. Dat geeft me anderhalve dag om me gene zijde van de stad eigen te maken.

Maar ook als ik mijn woorden ongeveer fiftyfifty weet te verdelen over Joodse en Palestijnse hotspots en specialiteiten ben ik nog lang niet uit de brand. De giftige haatpost die volgde op mijn dubbele televisieaflevering over za'atar ligt me nog vers in het geheugen. Ik moest met mijn grijpgrage Joodse tengels van het Arabische kruid afblijven! Mocht er dan verdomme helemaal niets authentiek Palestijns blijven?

Je kent vast die ansichtkaart wel waarop falafel wordt gepresenteerd als het nationale gerecht van de Joodse staat. Hoe gotspieus is dat eigenlijk? Wij weten toch ook wel dat falafel, choemoes, shoarma, baba ganoesj, sjaksjoeka, malabi en boreka's ouder zijn dan de Joodse staat? Wat nou Israëlische salade! Die heette voor haar annexatie nog gewoon *salat arawie*, Arabische salade.

> Wie heeft er ooit beweerd dat liefde voor eten monogaam moet zijn?

Wat blijft er dan nog over van de Israëlische keuken? Matses? Bamba?! Kunnen wij Joden nooit eens zelf iets verzinnen? Wist je dat het meest gegeten gerecht in Israël schnitzel is? Dat er buiten Japan in geen stad zoveel sushi wordt verkocht als in Tel Aviv? Het zal de Oostenrijkers en Japanners overigens worst wezen.

Toch is het onzinnig te beweren dat Israël aan gerechtjepik doet. Falafel, choemoes en de hele mikmak horen bij de regio en je kan moeilijk van de Joodse nieuwkomers verwachten dat ze stug borsjt en goulash blijven eten. Een nieuw land vraagt nou eenmaal om nieuwe gewoontes, al zijn er in Jeruzalem genoeg gekkies die bij 41 graden in de schaduw hun meegeïmmigreerde bontmuts blijven dragen. Wat we ook niet moeten vergeten is dat de sefardische helft van de bevolking al eeuwenlang een Arabisch dieet volgt. Sjaksjoeka zat in de bagage van Tunesische Joden en sabich verhuisde mee van Bagdad naar Ramat Gan.

Daar komt nog eens bij dat discussies over het morele eigendom van eten en drinken volkomen zinloos zijn. Wie heeft er ooit beweerd dat liefde voor eten monogaam moet zijn? Laat de Fransen lekker prat gaan op hun crêpes en croquettes. Voor ons zijn pannenkoeken even Hollands als kroketten. Falafel is van iedereen, zoals de stad Jeruzalem van iedereen is. Maar ga dat de felle (anti)zionist maar wijsmaken.

Tamarah Benima

Geweer

De democratie in Europa is een aanfluiting

Op mijn computer staat een lijst van te nemen noodmaatregelen. Hij is gemaakt door een Argentijn nadat zijn land failliet ging. Water, medicijnen, voedsel, wc-papier, butagasflessen; alle voor de hand liggende spullen die je moet inslaan, heeft hij bij elkaar gezet. Wat er ook op staat: een geweer. Daar zou ik zelf nooit op zijn gekomen. Hoe kom je trouwens als gewoon burger aan een geweer? De Argentijn achtte een wapen cruciaal om economisch te overleven.

Zouden de Grieken ook geweren hebben aangeschaft de afgelopen maanden, in het zicht van het instorten van het land? Het lijkt er niet op. Dat er nog steeds mensen zijn die nu hun geld van de bank willen halen, verwondert mij. Waarom nu pas? Overmoed? Wij zijn Grieken, wij hebben de wereld democratie gegeven (wat niet waar is) en cultuur (wat een beetje waar is), wie doet ons wat? Wat heb je trouwens nodig in een land waar de temperatuur meestal aangenaam is en je een eigen woning bezit (zoals, naar verluidt, heel veel Grieken)? Weinig, lijkt me. Of niet? De Argentijnen creëerden indertijd lokale betaalmiddelen; dat systeem functioneerde boven verwachting. Maar zal dat in Griekenland ook zo zijn?

Door de percentages bij het referendum kon ik de associatie met de verkiezingen in Duitsland in 1933 niet onderdrukken. Een minderheid koos Hitler. Een fanatieke, destructieve minderheid die de gematigde meerderheid wegvaagde. De 'nee'-stemmers vierden in Griekenland feest na hun overwinning, net als in Duitsland. De zege werd ze overhandigd door de wegblijvers. Of is het niet de schuld van de wegblijvers? Ik heb trouwens geen idee of een overwinning van de 'ja'-stemmers beter was geweest. Wat ik wel weet is dat Europa altijd de wereld democratie wil brengen, terecht, of zich minstens op de borst klopt voor de Europese democratie, ten onrechte. De democratie in Europa is een aanfluiting. Als er een werkelijke democratie was geweest zou de Europese Muntunie niet bestaan, of anders zijn gestructureerd.

De democratie zoals wij die kennen hebben we trouwens niet danken aan 'de Grieken'. Toch maar weer eens dieper bestuderen wat onze Joodse geleerden over democratie te melden hebben gehad in de loop der tijd. In hen heb ik meer vertrouwen. Wellicht ten onrechte.

7537_hamvraag.indd 1 15-07-15 14:19